

Európsky hospodársky
a sociálny výbor

STANOVISKO

Európsky hospodársky a sociálny výbor

Zákaz výrobkov vyrobených nútenou prácou

Zákaz výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie
[COM(2022) 453 final]

REX/565

Hlavný spravodajca: **Thomas WAGNSONNER**

www.eesc.europa.eu

SK

www.eesc.europa.eu/facebook

www.eesc.europa.eu/twitter

www.eesc.europa.eu/linkedin

www.eesc.europa.eu/instagram

Žiadosť o konzultáciu	Európsky parlament, 06/10/2022 Rada 12/10/2022
Právny základ Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	články 114 a 207 Zmluvy o fungovaní Európskej únie 14/12/2022
Príslušná sekcia Prijaté v sekcii Prijaté v pléne Plenárne zasadnutie č. Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	sekcia pre vonkajšie vzťahy – 25/01/2023 575 196/1/4

1. Závěry a odporúčania

- 1.1 EHSV víta návrh nariadenia Európskej komisie o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie, COM(2022) 453 final¹, keďže zásadný význam má podpora hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a pracovných práv, a teda odstránenie všetkých foriem nútenej práce a vykorisťovania, ako sa to uvádza v bode 1.4 písm. j) Akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024².
- 1.2 EHSV konštatuje, že predložený návrh riadne nezohľadňuje perspektívu pracovníkov, ktorí sú nútené vykorisťovaní v Európskej únii aj mimo nej. Na zlepšenie postavenia pracovníkov, ktorí sú do práce nútení, by sa v európskej legislatíve mala zabezpečiť primeraná kompenzácia pre obeť. EHSV poukazuje na to, že je rozhodujúce, aby všetky členské štáty EÚ ratifikovali protokol z roku 2014 k dohovoru Medzinárodnej organizácie práce (MOP) z roku 1930 o nútenej práci³.
- 1.3 EHSV súhlasí s vymedzením uvedeným v článku 2 písm. a) nariadenia, ktoré vychádza z vymedzenia nútenej práce Medzinárodnou organizáciou práce. Toto vymedzenie zahŕňa „každú prácu alebo službu“, takže do návrhu Európskej komisie (ďalej len „Komisia“) by mal byť zahrnutý aj tovar prepravovaný s použitím nútenej práce.
- 1.4 EHSV uznáva, že Komisia v navrhovanom nariadení výslovne uvádza nútenú detskú prácu. Na urýchlenie odstránenia detskej práce by rozsah pôsobnosti nariadenia mal zahŕňať dohovor MOP č. 138 z roku 1973 o minimálnom veku na zamestnávanie⁴, odporúčanie MOP č. 146⁵, dohovor MOP č. 182 z roku 1999 o najhorších formách detskej práce⁶ a odporúčanie MOP č. 190⁷. EHSV poukazuje na potrebu zodpovedajúcej legislatívnej iniciatívy EÚ na boj proti všetkým ostatným formám detskej práce.
- 1.5 EHSV víta začlenenie všetkých hospodárskych subjektov. Zameranie vyšetrení príslušnými národnými orgánmi by malo závisieť od veľkosti a ekonomických zdrojov hospodárskych subjektov. Prioritou by mali byť spoločnosti s veľkým rizikom využívania nútenej práce, ako aj veľké hospodárske subjekty.
- 1.6 EHSV konštatuje, že pred predložením návrhu sa nevykonalo posúdenie vplyvu, a to napriek tomu, že sa vykonali posúdenia vplyvu iných iniciatív, napríklad návrhu smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti. Nariadenie je zamerané na zákaz, pozastavenie obehu a zadržanie dovážaných a vyvázaných výrobkov na colniciach alebo v prístavoch, čoho

1 [COM\(2022\) 453 final](#).

2 [Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024](#).

3 [Protokol MOP č. 29 z roku 2014 k Dohovoru o nútenej práci z roku 1930](#).

4 [Dohovor o minimálnom veku na zamestnávanie č. 138 z roku 1973](#).

5 [Odporúčanie MOP č. 146 z roku 1973 o minimálnom veku na zamestnávanie](#).

6 [Dohovor MOP č. 182 o najhorších formách detskej práce z roku 1999](#).

7 [Odporúčanie MOP č. 190 z roku 1999 o najhorších formách detskej práce](#).

dôsledkom budú nové postupy. Posúdenie by malo byť vyvážené a zohľadňovať prínosy a náklady spojené s riešením problematiky nútenej práce.

- 1.7 Organizovaná občianska spoločnosť zohráva ústrednú úlohu v boji proti všetkým formám nútenej alebo povinnej práce. Sociálni partneri majú strategicky dobré postavenie na zabezpečenie inštitucionálnej angažovanosti a udržateľnosti. Inštitucionálne zakotvenie sociálnych partnerov a mimovládnych organizácií v tejto legislatíve je preto mimoriadne dôležité.
- 1.8 Keďže súčasný návrh súvisí s navrhovanou smernicou o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti, stále je potrebné objasniť, ako budú tieto dva právne predpisy spolupôsobiť v praxi. Európska komisia by mala postupovať jednotne a vyhýbať sa nezrovnalostiam.
- 1.9 EHSV víta návrh vydať usmernenia o pomoci spoločnostiam pri identifikácii, prevencii, zmierňovaní alebo odstraňovaní rizík nútenej práce pri ich činnostiach a v hodnotových reťazcoch, ako sa to uvádza v článku 23 nariadenia. Platí to najmä v prípade malých a stredných podnikov (MSP). Je veľmi dôležité, aby sa usmernenia uverejnili hneď po nadobudnutí účinnosti nariadenia.
- 1.10 Komisia musí zohrávať aktívnu vedúcu úlohu v Únijnej sieti proti výrobkom nútenej práce (UNAFPL) navrhovanej v článku 24 nariadenia s cieľom podporovať a koordinovať štátne orgány pri presadzovaní nariadenia. EHSV zdôrazňuje, že dostatočné finančné prostriedky sú kľúčom k vytvoreniu primeranej a účinnej infraštruktúry na úrovni EÚ a jej členských štátov na boj proti nútenej práci.
- 1.11 EHSV poukazuje na to, že databáza navrhovaná v článku 11 bude hlavným nástrojom presadzovania zákazu, a je potrebné vypracovať jej podrobnú štruktúru. Zdôrazňuje, že sú potrebné presné a transparentné ukazovatele rizika založené okrem iného na pôvode a komponentoch výrobku a ďalších relevantných informáciách. Na zabezpečenie účinného presadzovania sú potrebné podrobné informácie o výrobku, výrobcovi, dovozcovi, pôvode a komponentoch, ako aj o zdrojoch a nerastných surovinách použitých vo výrobku a jeho komponentoch. Táto databáza sa musí aktualizovať, pričom nové informácie sa budú pridávať čiastočne v nadväznosti na výsledky vyšetrovania.
- 1.12 EHSV zdôrazňuje význam transparentnosti a voľnej dostupnosti informácií pre podniky, príslušné orgány, organizovanú občiansku spoločnosť a širokú verejnosť. Navrhuje, aby sa ako súčasť databázy zaviedol systém referenčného porovnávania. Jeho jadrom by bol systém hodnotenia regiónov a odvetví v členení až na skupiny výrobkov, výrobky a spoločnosti, ktoré predstavujú veľké a malé riziko, a to okrem iného na základe informácií, ktoré do databázy zadajú odborníci. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité umožniť organizovanej občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov poskytovať relevantné informácie.
- 1.13 EHSV je presvedčený, že príslušné orgány by mali mať právo zadržat' tovar na hraniciach EÚ hneď po tom, ako zistia opodstatnené obavy v súlade s článkom 2 písm. n) nariadenia. Navrhuje, aby hospodárske subjekty mali rôzne povinnosti v závislosti od toho, či sú

klasifikované ako subjekty s veľkým alebo malým rizikom. Okrem toho by príslušné národné orgány mali svoju prácu v predbežnej fáze vyšetrovania zameriavať na výrobky pochádzajúce z vysokorizikových regiónov, podnikov a/alebo odvetví. V každom prípade sa musí zabezpečiť zachovávanie obchodného tajomstva napríklad používaním vhodných doložiek o dôvernosti.

- 1.14 V predbežnej fáze vyšetrovania musí hospodársky subjekt predložiť vyhlásenie o náležitej starostlivosti, ak výrobok pochádza z vysokorizikových regiónov, podnikov a/alebo odvetví. Nedodržanie požiadaviek náležitej starostlivosti, ktoré budú podrobne uvedené v usmerneniach (článok 23), ako aj nezaslanie požadovaných vyhlásení o náležitej starostlivosti sa musí klasifikovať ako opodstatnená obava a viesť k zadržaniu výrobku a priamemu začatiu vyšetrovania.
- 1.15 EHSV žiada Komisiu, aby preskúmala možnosť zriadiť verejnú ratingovú agentúru EÚ pre environmentálnu a sociálnu udržateľnosť, ako aj ľudské práva v podnikateľskom kontexte. Okrem takých úloh, akou je technická podpora príslušných národných orgánov, by takáto agentúra mala pre systémy náležitej starostlivosti vytvoriť európske normy. Tie by mohli podstatne prispieť k vytvoreniu rovnakých podmienok, čo je najmä v záujme európskych spoločností.
- 1.16 EHSV poukazuje na potrebu jasného a zrozumiteľného znenia na zaručenie právnej istoty a jednoduchých usmernení s cieľom udržať administratívnu záťaž hospodárskych subjektov a najmä MSP na zvládnuteľnej úrovni. Príslušné národné orgány musia poskytovať technickú podporu podnikom, najmä MSP, keď tieto podniky navrhujú svoje systémy náležitej starostlivosti.
- 1.17 EHSV zdôrazňuje potrebu jednotných minimálnych sankcií za porušenie nariadenia v celej EÚ. Tým sa zabráni pretekom o dosiahnutie najnižšej úrovne medzi členskými štátmi a zabezpečia sa rovnaké podmienky.
- 1.18 Európska komisia by mala zintenzívniť úsilie o vytvorenie medzinárodných štruktúr určených na riešenie problému nútenej práce. EHSV opätovne žiada EÚ, aby podporila záväznú dohodu OSN v oblasti podnikania a ľudských práv a zvažila možný dohovor MOP o dôstojnej práci v dodávateľských reťazcoch. Na zabezpečenie riadneho vykonávania je dôležitá spolupráca a výmena informácií s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami.

2. Súvislosti

- 2.1 MOP vo svojej nedávnej publikácii o modernom otroctve odhaduje, že v situáciách nútenej práce sa každý deň nachádza približne 27,6 milióna ľudí. Nútená práca sa vyskytuje v každom regióne sveta, dokonca aj v Európe.
- 2.2 V dohovore MOP č. 29 z roku 1930 o nútenej práci sa nútená alebo povinná práca vymedzuje ako „každá práca alebo služba, ktorá sa od akejkoľvek osoby vymáha pod hrozbou akéhokoľvek

trestu a na ktorú sa táto osoba neponúkla dobrovoľne“⁸. V protokole k tomuto dohovoru (článok 1 ods. 3) sa uvádzajú tri aspekty:

- „práca alebo služba“ sa vzťahuje na všetky druhy práce v akejkoľvek činnosti, odvetví alebo sektore vrátane neformálnej ekonomiky,
- „hrozba akéhokolvek trestu“ sa vzťahuje na širokú škálu trestov používaných na donútenie niekoho pracovať,
- „dobrovoľne ponúknutá“ znamená slobodný a informovaný súhlas pracovníka s prijatím práce a slobodu kedykoľvek odísť (týka sa to aj takých otázok, ako je nedobrovoľné odovzdanie dokladu totožnosti).

MOP klasifikuje dohovor MOP č. 29, protokol k dohovoru č. 29 z roku 2014⁹ a dohovor MOP č. 105 o zrušení nútenej práce¹⁰ ako svoje základné dohovory.

2.3 EHSV poukazuje na to, že nútenú prácu zakazujú viaceré základné medzinárodné a európske dohody, napríklad článok 5 ods. 2 Charty základných práv EÚ¹¹ a článok 4 Všeobecnej deklarácie ľudských práv¹². Okrem toho sa v článku 8 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach stanovuje, že „od nikoho sa nesmie vyžadovať, aby vykonával nútenú alebo povinnú prácu“¹³. Účinné nástroje na odstránenie nútenej práce sú potrebné na dosiahnutie cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja (najmä cieľa 8)¹⁴. Európska sociálna charta je rámcom sociálne spravodlivých pracovných podmienok a spravodlivých sociálnych práv¹⁵. EHSV zdôrazňuje zásadný význam presadzovania ľudských práv vrátane pracovných práv bez ohľadu na možný konflikt so štyrmi slobodami vnútorného trhu (voľný obeh tovaru, služieb a kapitálu a slobodný pohyb osôb).

2.4 EHSV sa touto témou priamo zaoberal v stanovisku na tému *Boj proti nútenej práci v Európe a vo svete: úloha EÚ – príspevok EHSV ku konferencii MOP 2014*, REX/395¹⁶ a venoval sa jej aj v rôznych ďalších stanoviskách vrátane SOC/727¹⁷, INT/911¹⁸, INT/973¹⁹, REX/532²⁰ a REX/518²¹.

8 [Dohovor MOP č. 29 z roku 1930 o nútenej práci.](#)

9 [Protokol MOP č. 29 z roku 2014 k Dohovoru o nútenej práci z roku 1930.](#)

10 [Dohovor MOP č. 105 z roku 1957 o nútenej práci.](#)

11 [Charta základných práv Európskej únie.](#)

12 [Všeobecná deklarácia ľudských práv.](#)

13 [Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach.](#)

14 [Ciele OSN v oblasti udržateľného rozvoja.](#)

15 [Európska sociálna charta.](#)

16 [Ú. v. EÚ C 311, 12.9.2014, s. 31.](#)

17 [Ú. v. EÚ C 486, 21.12.2022, s. 149.](#)

18 [Ú. v. EÚ C 429, 11.12. 2020, s. 136.](#)

19 [Ú. v. EÚ C 443, 22.11. 2022, s. 81.](#)

20 [Ú. v. EÚ C 429, 11.12. 2020, s. 197.](#)

21 [Ú. v. EÚ C 97, 24.3.2020, s. 9.](#)

- 2.5 Počet ľudí v situácii nútenej práce sa v rokoch 2016 až 2021 zvýšil o 2,7 milióna. Nedávne krízy, najmä pandémie COVID-19, klimatická kríza a viaceré ozbrojené konflikty, naposledy ruská agresia voči Ukrajine, spôsobili výpadky príjmov, a tým zostrili chudobu, ktorá podnecuje problém nútenej práce.
- 2.6 EHSV víta, že Komisia predložila návrh nariadenia o zákaze výrobkov vyrobených s využitím nútenej práce na trhu Únie, COM(2022) 453 final. V rámci záväzku EÚ podporovať dôstojnú prácu na celom svete musí byť boj proti nútenej práci prioritou programu EÚ v oblasti ľudských práv.
- 2.7 Ako sa uvádza v bode 1.4 písm. j) Akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024, podpora hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a pracovných práv, a teda odstránenie všetkých foriem nútenej práce a vykorisťovania, má zásadný význam najmä pre zabezpečenie globálneho vedúceho postavenia EÚ v oblasti ľudských práv a demokracie. Spolu s oznámením Komisie o dôstojnej práci na celom svete²² je toto nariadenie jedným zo série nástrojov potrebných na dosiahnutie tohto cieľa a podporu konkurencieschopnosti sociálne zodpovedných európskych výrobcov na spoločnom trhu, ale aj inde.
- 2.8 EHSV poukazuje na význam vytvorenia harmonizovaného regulačného rámca EÚ v tejto oblasti. Spolu s návrhom smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti predloženým Komisiou, ktorý sa zaoberá správaním podnikov a procesmi náležitej starostlivosti v spoločnostiach²³, by toto nariadenie malo byť vhodným regulačným nástrojom na dosiahnutie súladu medzi právnymi predpismi EÚ [napr. nariadenie (EÚ) 2019/1020] a právnymi predpismi jej členských štátov. Malo by tiež dopĺňať úsilie o podporu odstránenia nútenej práce a uplatňovania medzinárodných noriem zodpovedného obchodného správania, ako sú hlavné zásady OSN v oblasti podnikania a ľudských práv²⁴ a usmernenia Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) o nadnárodných podnikoch²⁵. Navyše sa na podporu podnikov a vlád pri odstraňovaní nútenej práce môže použiť Tripartitná deklarácia MOP o zásadách pre nadnárodné podniky a sociálnu politiku (deklarácia MOP o nadnárodných podnikoch)²⁶ a Príručka MOP pre zamestnávateľov a podniky o boji proti nútenej práci²⁷.
- 2.9 Organizovaná občianska spoločnosť zohráva ústrednú úlohu v boji proti všetkým formám nútenej alebo povinnej práce. Sociálni partneri majú strategicky dobré postavenie na zabezpečenie inštitucionálnej angažovanosti a udržateľnosti. Preto je mimoriadne dôležité, aby sa v tomto právnom predpise inštitucionálne zakotvilo pôsobenie sociálnych partnerov a mimovládnych organizácií počas budúceho vykonávania na všetkých úrovniach dodávateľského reťazca.

22 [COM\(2022\) 66 final.](#)

23 [COM\(2022\) 71 final.](#)

24 [Usmerňujúce zásady OSN pre podnikanie a ľudské práva.](#)

25 [Usmernenia OECD pre nadnárodné podniky.](#)

26 [Deklarácia MOP o nadnárodných podnikoch.](#)

27 [Príručka MOP pre zamestnávateľov a podniky o boji proti nútenej práci.](#)

2.10 Prax maximalizácie ziskov na úkor porušovania ľudských práv je jednou z hlavných príčin nútenej práce. EHSV konštatuje, že príčinami a koreňmi nútenej práce sa treba zaoberať širšie. Napriek tomu môže byť toto nariadenie dôležitým ďalším krokom pri vytváraní globálnych základov rovnakých podmienok činnosti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV poukazuje na význam prijatia účinných opatrení na predchádzanie využívaniu nútenej práce v EÚ a mimo nej a jeho odstránenie, na zabezpečenie ochrany obetí a prístupu k primeraným a účinným prostriedkom nápravy, ako je odškodnenie, a na vyvodenie sankcií voči páchatelom trestných činov nútenej alebo povinnej práce. Pripomína, že ratifikácia protokolu MOP z roku 2014 k dohovoru č. 29 všetkými členskými štátmi EÚ je prvým krokom k zabezpečeniu jeho účinného vykonávania²⁸. EÚ musí vo svojej politickej a legislatívnej činnosti uplatňovať odporúčania uvedené v protokole z roku 2014 a podporovať medzinárodnú ratifikáciu s využitím všetkých dostupných nástrojov (napr. obchodné dohody, rozvojová spolupráca, dialóg o ľudských právach atď.). Okrem toho je celosvetová podpora ratifikácie a účinného vykonávania dohovoru MOP č. 98 z roku 1949 o práve organizovať sa a kolektívne vyjednávať kľúčovým prvkom v boji proti príčinám nútenej práce²⁹.

3.2 Zavedenie postupov náležitej starostlivosti podnikov je dôležitým krokom uplatnenia zodpovednosti podnikov vo výrobe v celom dodávateľskom reťazci, a preto je zamerané na výrobu. Účinné uplatňovanie a udržanie administratívnej záťaže najmä pre MSP na zvládnuteľnej úrovni, si vyžaduje jasne vymedzené a realistické povinnosti, ktoré budú konzistentné a v súlade s regulačnými predpismi už predloženými Komisiou, najmä s iniciatívou týkajúcou sa náležitej starostlivosti v oblasti udržateľnosti podnikov. EHSV víta, že zákaz dovozu, ktorý dopĺňa existujúci a plánovaný regulačný rámec, sa zameriava na rad výrobkov.

3.3 Zameranie sa na rad výrobkov však neberie do úvahy skutočnosť, že nútená práca je často systémovým javom v celej organizácii producenta, výrobcu alebo dovozcu. EHSV zdôrazňuje, že hoci je identifikácia výrobkov dôležitým východiskovým bodom, nútená práca by sa nemala riešiť oddelene. Nariadenie sa musí výslovne zameriavať na všetky výrobky hospodárskeho subjektu, keďže nútená práca sa neobmedzuje len na jeden rad výrobkov určitej prevádzky.

3.4 EHSV konštatuje, že pred predložením návrhu sa nevykonalo posúdenie vplyvu, a to napriek tomu, že sa vykonali posúdenia vplyvu iných iniciatív, napríklad návrhu smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti. Nariadenie je zamerané na zákaz, pozastavenie obehu a zadržanie dovážaných a vyvážaných výrobkov na colniciach alebo v prístavoch, čoho dôsledkom budú nové postupy. Napriek tomu by posúdenie malo byť vyvážené a zohľadňovať prínosy a náklady spojené s riešením problematiky nútenej práce.

3.5 Keďže sa však v súčasnosti pripravuje návrh smernice o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a návrh nariadenia obsahuje aj jasné prvky náležitej starostlivosti

²⁸ [Ratifikácia protokolu MOP č. 29.](#)

²⁹ [Dohovor MOP č. 98 z roku 1949 o vykonávaní zásad práva organizovať sa a kolektívne vyjednávať.](#)

v dodávateľských reťazcoch, stále je potrebné objasniť, ako budú tieto dva právne predpisy spolupôsobiť v praxi. Európska komisia by preto mala postupovať jednotne a vyhýbať sa nezrovnalostiam.

- 3.6 EHSV konštatuje, že návrh má vážne obmedzenia, pokiaľ ide o riešenie systémovej nútenej práce. Na správne riešenie tohto problému by jasný postup zahŕňajúci regióny a odvetvia zaradené z hľadiska nútenej práce medzi vysokorizikové mohol výrazne posilniť pôsobnosť tohto nariadenia, pokiaľ ide o riešenie problému rozšírenosti štátom vnucovanej nútenej práce najmä v dodávateľských reťazcoch EÚ, a prinútiť spoločnosti, aby ju odstránili.
- 3.7 EHSV poukazuje na to, že databáza navrhovaná v článku 11 bude hlavným nástrojom presadzovania zákazu, avšak je potrebné vypracovať jej podrobnú štruktúru. Zdôrazňuje, že sú potrebné jasne vymedzené, presné, transparentné a spoľahlivé ukazovatele rizika založené okrem iného na pôvode a komponentoch výrobku a ďalších relevantných informáciách. Táto databáza sa musí aktualizovať, pričom nové informácie sa budú pridávať čiastočne v nadväznosti na výsledky vyšetrovania.
- 3.8 EHSV zdôrazňuje význam transparentnosti a voľnej dostupnosti informácií pre podniky, príslušné orgány, organizovanú občiansku spoločnosť a širokú verejnosť. EHSV preto navrhuje, aby sa ako súčasť databázy zaviedol systém referenčného porovnávania podobný systému navrhnutému v návrhu nariadenia Európskej komisie o sprístupňovaní určitých komodít a výrobkov spojených s odlesňovaním a degradáciou lesov na trhu Únie a o ich vývoze z Únie, COM(2021) 706 final. Jeho jadrom by bol systém hodnotenia regiónov a odvetví v členení až na skupiny výrobkov, výrobky a spoločnosti, ktoré predstavujú veľké a malé riziko, a to okrem iného na základe informácií, ktoré do databázy zadajú odborníci. EHSV okrem toho zdôrazňuje, že je dôležité umožniť organizovanej občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov poskytovať relevantné informácie. Osobitný dôraz treba klásť na to, aby organizácie občianskej spoločnosti v tretích krajinách mohli ľahko poskytovať relevantné informácie týkajúce sa nútenej práce. Pri zhromažďovaní relevantných informácií má zásadný význam intenzívna spolupráca na odstraňovaní nútenej práce so stálymi zastúpeniami a delegáciami EÚ, ako aj s kancelármi OSN (vrátane kancelárií MOP), nedávno založeným strediskom MOP na monitorovanie nútenej práce s jeho databázou a ďalšími organizáciami občianskej spoločnosti, ako je Delta 8.7.
- 3.9 Kľúčovým prvkom návrhu nariadenia je, že príslušné národné orgány musia z vlastnej iniciatívy alebo na základe získaných informácií začať vyšetrovanie, ak majú dôvodné podozrenie, že určitý tovar bol vyrobený nútenou prácou. EHSV je presvedčený, že príslušné národné orgány by mali mať právo zadržať tovar na hraniciach EÚ hneď, ako zistia opodstatnené obavy v súlade s článkom 2 písm. n) nariadenia. Podobný prístup už používajú colné orgány USA vo forme príkazov na podmienené zadržanie tovaru (*Withhold Release Order*). EHSV navrhuje, aby hospodárske subjekty mali rôzne povinnosti v závislosti od toho, či sú klasifikované ako subjekty s veľkým alebo malým rizikom.
- 3.10 V prípade veľkého rizika musí byť povinný systém náležitej starostlivosti vrátane zhromažďovania informácií, posudzovania a zmierňovania rizika podobný systému stanovenému v nariadení o výrobkoch, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu, ale prispôbený

návrhu týkajúceho sa odstránenia nútenej práce. Mapovanie dodávateľského reťazca a zverejňovanie príslušných informácií je základnou požiadavkou na určenie toho, kde v hodnotovom reťazci dochádza k nútenej práci, a preto sú potrebné podrobné informácie o výrobku, výrobcovi, dovozcovi, pôvode a komponentoch, ako aj o zdrojoch a nerastných surovinách použitých vo výrobku a jeho komponentoch. Vzhľadom na situáciu MSP by sa mala vyžadovať zjednodušená náležitá starostlivosť obmedzená na zhromažďovanie relevantných informácií. Okrem toho by príslušné národné orgány mali svoje predbežné vyšetrovania zameriavať na výrobky pochádzajúce z vysokorizikových regiónov, podnikov a/alebo odvetví. V každom prípade sa musí zabezpečiť zachovávanie obchodného tajomstva napríklad používaním vhodných doložiek o dôvernosti.

- 3.11 V predbežnej fáze vyšetrovania musí hospodársky subjekt predložiť vyhlásenie o náležitej starostlivosti, ak výrobok pochádza z vysokorizikových regiónov, podnikov a/alebo odvetví. Nedodržanie požiadaviek náležitej starostlivosti, ktoré budú podrobne uvedené v usmerneniach (článok 23), ako aj nezaslanie požadovaných vyhlásení o náležitej starostlivosti sa musí klasifikovať ako opodstatnená obava a viesť k zadržaniu výrobku a priamemu začatiu vyšetrovania. Pokiaľ ide o výrobky spojené s nízkorizikovými regiónmi, podnikmi a/alebo odvetviami, hospodárske subjekty sú oslobodené od povinnej náležitej starostlivosti a postupovať sa musí podľa návrhu Európskej komisie. EHSV však zdôrazňuje, že na zabránenie nezodpovednej neangažovanosti by sa náležitá starostlivosť nemala používať ako ochrana pred začatím vyšetrovania.
- 3.12 EHSV poukazuje na to, že riadne presadzovanie sa môže uskutočniť len vtedy, ak členské štáty EÚ svojim príslušným národným orgánom vyčlenia dostatok finančných prostriedkov a zdrojov. Komisia už uznala, že účinné presadzovanie je výrazne ohrozené, keď národné colné orgány nemajú dostatok zdrojov. Okrem toho by príslušné národné orgány mali mať dostatok času na dôkladné a starostlivé vyšetrovanie.
- 3.13 Ako sa uvádza v nedávnej publikácii MOP o modernom otroctve, sociálno-demografická príslušnosť obetí nútenej práce je rôznorodá. Zraniteľné sociálne skupiny, ako sú najmä migrujúci pracovníci, sú vystavené väčšiemu riziku nútenej práce. EHSV preto žiada, aby sa zohľadňovala situácia migrujúcich pracovníkov, osôb bez štátnej príslušnosti a detí. Osobitne sa musí zohľadňovať pohlavie.
- 3.14 Podľa MOP na celom svete pracuje 160 miliónov detí. Účinné zrušenie detskej práce je súčasťou deklarácie MOP o základných zásadách a právach pri práci. Záväzok EÚ v boji proti detskej práci je stanovený v jej prístupe nulovej tolerancie k detskej práci, ktorý vychádza z článku 32 Charty základných práv EÚ, stratégie EÚ v oblasti práv dieťaťa³⁰ a bodu 1.4. písm. c) Akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024. EHSV uznáva, že Komisia výslovne uvádza nútenú detskú prácu v článku 2 písm. a) navrhovaného nariadenia. Napriek tomu by na urýchlenie odstránenia detskej práce mal rozsah pôsobnosti nariadenia zahŕňať dohovor MOP č. 138 z roku 1973 o minimálnom veku na zamestnávanie, odporúčanie MOP č. 146, dohovor MOP č. 182 z roku 1999 o najhorších formách detskej práce

30 [Charta základných práv EÚ, stratégia EÚ v oblasti práv detí.](#)

a odporúčanie MOP č. 190. Okrem toho EHSV konštatuje potrebu zodpovedajúcej legislatívnej iniciatívy EÚ na boj proti všetkým ostatným formám detskej práce.

- 3.15 EHSV konštatuje, že predložený návrh riadne nezohľadňuje perspektívu pracovníkov, ktorí sú nútené vykorisťovaní v Európskej únii aj mimo nej. Na zlepšenie postavenia pracovníkov, ktorí sú do práce nútení, by sa v európskej legislatíve mala zabezpečiť primeraná kompenzácia pre obeť. Zástupcovia zamestnancov, miestne odborové organizácie, Medzinárodná konfederácia odborových zväzov (ITUC) a samotní pracovníci, ako aj organizácie občianskej spoločnosti by mali byť súčasťou vyšetrovania a rozhodovania, aby sa zabezpečilo, že názory a záujmy dotknutých pracovníkov budú zohľadnené v každej fáze.
- 3.16 Európska komisia by mala zintenzívniť úsilie o vytvorenie medzinárodných štruktúr určených na riešenie problému nútenej práce a zharmonizovať činnosti a opatrenia na zaručenie medzinárodnej právnej istoty. Navyše EHSV žiada EÚ, aby podporila záväznú dohodu OSN v oblasti podnikania a ľudských práv a zväzila možný dohovor MOP o dôstojnej práci v dodávateľských reťazcoch, ako to už uviedol vo svojom stanovisku SOC/727³¹. Na riadne splnenie cieľov nariadenia je dôležitá spolupráca a výmena informácií s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami.
- 3.17 EHSV poukazuje na to, že na boj proti nútenej práci v EÚ a vo všetkých jej partnerských krajinách sú nevyhnutné rozhodné a ambiciózne právne predpisy. Preto sa súčasný návrh musí zosúladiť najmä s vymedzeniami a kritériami platnými v Spojených štátoch, Kanade a na ďalších rozvinutých vyspelých trhoch (napr. so zákonom Spojených štátov o prevencii nútenej práce Ujgurov, s colným zákonom Spojených štátov a so zákonom o boji proti nútenej práci a detskej práci v dodávateľských reťazcoch, o ktorom sa diskutuje), aby sa predišlo nezrovnalostiam a celosvetovo sa účinne riešil problém nútenej práce. Napriek tomu je dôležité mať účinný inštitucionálny systém EÚ na overovanie prípadov nútenej práce na celom svete, ktorý musia spoločnosti rešpektovať. Návrh by sa mal usilovať o vytvorenie spoločných medzinárodných štruktúr na riešenie nútenej práce s cieľom dosiahnuť väčšiu harmonizáciu, právnu jasnosť a istotu na medzinárodnej úrovni, najmä aby sa zabránilo konfliktom spoločností EÚ so zahraničnými právnymi predpismi.
- 3.18 Keďže nútená práca je celosvetový problém a vzhľadom na to, že globálne hodnotové reťazce sú úzko prepojené, je potrebné podporovať medzinárodnú spoluprácu v boji proti nútenej práci. EHSV zdôrazňuje, že na zabezpečenie riadneho uplatňovania zákazu je nevyhnutná intenzívna spolupráca a výmena informácií s orgánmi tretích krajín a medzinárodnými organizáciami, najmä s MOP a OSN.
- 3.19 Lokálne stále zastúpenia a delegácie EÚ by mali zohrávať kľúčovú úlohu pri komunikácii s obeťami nútenej práce a organizáciami občianskej spoločnosti. Rovnakú úlohu by mali zohrávať aj v spolupráci s OSN a MOP pri zhromažďovaní a poskytovaní cenných údajov na posudzovanie rizík (napr. pri vytváraní alebo podpore národných prieskumov o nútenej práci) a pôsobiť ako spolupracujúci partneri v prebiehajúcich vyšetrovaníach. Mali by tiež byť miestom prvého kontaktu v prípade sťažností.

³¹ [Ú. v. EÚ C 486, 22.11. 2022, s. 149.](#)

- 3.20 Globalizácia upevnila postavenie celosvetovo pôsobiacich spoločností a oslabilá moc verejných inštitúcií, najmä v krajinách globálneho Juhu. EHSV poukazuje na význam začlenenia boja proti nútenej práci do obchodnej politiky a politiky rozvojovej spolupráce EÚ. Pokiaľ ide o menej a najmenej rozvinuté krajiny, prioritou by mala byť aktívna podpora miestnych orgánov práce. EHSV zdôrazňuje, že tieto právne predpisy by mali byť pre všetky krajiny rovnaké a varuje pred neprimeraným znevýhodnením menej a najmenej rozvinutých krajín.
- 3.21 EHSV víta rozsah pôsobnosti návrhu, ktorý zahŕňa všetky hospodárske subjekty bez ohľadu na ich veľkosť. Zameranie vyšetrení orgánmi by však malo závisieť od veľkosti a ekonomických zdrojov hospodárskych subjektov. Preto by prioritou mali byť spoločnosti s veľkým rizikom využívania nútenej práce, ako aj veľké hospodárske subjekty. EHSV poukazuje na to, že jedinečnosť digitálnych trhov si pri presadzovaní tejto legislatívy vyžaduje osobitný prístup.
- 3.22 EHSV by chcel využiť príležitosť, ktorú ponúka vydanie tohto právneho predpisu, a požiadať Komisiu, aby preskúmala možnosť zriadiť verejnú ratingovú agentúru EÚ pre environmentálnu a sociálnu udržateľnosť, ako aj ľudské práva v podnikateľskom kontexte, ako sa to uvádza už v bode 3.11 jeho stanoviska REX/518. Takáto agentúra by pre systémy náležitej starostlivosti mala vytvoriť európske normy. Tie by mohli podstatne prispieť k vytvoreniu rovnakých podmienok, čo je najmä v záujme európskych spoločností. Okrem toho musí táto agentúra vypracovať záväzné normy kvality pre audítorské firmy a postupy akreditácie týchto firiem v EÚ, ako aj systém monitorovania na zabezpečenie ich pravidelných kontrol.
- 3.23 EHSV žiada, aby sa v členských štátoch určili alebo zriadili príslušné národné orgány na vykonávanie akreditácie firiem vykonávajúcich audity environmentálnej a sociálnej udržateľnosti a audity dodržiavania ľudských práv v podnikateľskom kontexte. Verejná ratingová agentúra musí pomáhať príslušným národným orgánom poskytovaním technickej podpory a odbornej prípravy na vykonávanie národných systémov podpory podnikov, pokiaľ ide o zodpovednosť a náležitú starostlivosť. EHSV konštatuje, že v súvislosti s vykonávaním tohto nariadenia je potrebné jasné a zrozumiteľné znenie, aby sa zaručila právna istota, a jednoduché usmernenia, aby sa administratívna záťaž hospodárskych subjektov, a najmä MSP v každodennej praxi udržala na zvládnuteľnej úrovni. Príslušné národné orgány preto musia podnikom, a najmä MSP poskytovať technickú podporu pri navrhovaní systémov náležitej starostlivosti (v súlade s hlavnými zásadami OSN v oblasti podnikania a ľudských práv, usmerneniami OECD o nadnárodných podnikoch a deklaráciou MOP o nadnárodných podnikoch).

4. Konkrétne pripomienky

- 4.1 EHSV súhlasí s vymedzením uvedeným v článku 2 písm. a) vychádzajúcim z vymedzenia nútenej práce MOP, ktoré zahŕňa „každú prácu alebo službu“. Tovar prepravovaný s použitím nútenej práce by preto mal byť zahrnutý do návrhu, aby sa dosiahol súlad s vymedzením, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že dopravné služby sú podstatnou súčasťou dodávateľského reťazca tovaru.

- 4.2 Komisia musí rozhodne zohrávať aktívnu a vedúcu úlohu v sieti UNAFPL navrhutej v článku 24, aby národné orgány podporovala a koordinovala pri uplatňovaní nariadenia. EHSV vyzýva Komisiu, aby zabezpečila jasne vymedzenú štruktúru a dostatočné financovanie tejto siete, čo jej umožní podporovať členské štáty EÚ pri získavaní informácií, využívaní siete a udržiavaní neustáleho toku informácií. Sieť by mala koordinovať také činnosti, ako sú medzinárodné vyšetrovania, a podporovať presadzovanie zákazov dovozu. Okrem toho by Komisia mala zvážiť možnosť vykonávať vyšetrovania sama, ako to už robí pri monitorovaní a vyšetrovaní protisúťažných praktík. EHSV vyzýva Komisiu, aby do všetkých činností siete zapojila organizácie občianskej spoločnosti, najmä sociálnych partnerov.
- 4.3 EHSV víta návrh Komisie vydať usmernenia, ako sa uvádza v článku 23 návrhu na pomoc spoločnostiam pri identifikácii, prevencii, zmierňovaní alebo odstraňovaní rizík nútenej práce v ich prevádzkach a hodnotových reťazcoch. Okrem toho by Komisia alebo iné verejné orgány mali poskytnúť jasné odporúčania ako vytvoriť systémy náležitej starostlivosti pre MSP, a tým podporiť najmä MSP. EHSV žiada Komisiu o zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do prípravy a uverejnenie tohto usmernenia (články 11 a 23) tak, aby boli ľahko dostupné a čo najskôr, v každom prípade v dostatočnom predstihu pred nadobudnutím účinnosti nariadenia. Príslušným národným orgánom, colniciam a podnikateľským subjektom to umožní pripraviť sa na vykonávanie právneho predpisu a možné súvisiace ťažkosti.
- 4.4 EHSV pripomína, že príslušné národné orgány potrebujú na vyšetrovanie súhlas hospodárskych subjektov, ako sa uvádza v článku 5 ods. 6. Oslabuje to vyšetrovanie a vytvára medzeru v navrhovanom nariadení.
- 4.5 EHSV zdôrazňuje potrebu jednotných minimálnych sankcií za porušenie nariadenia v celej EÚ. Tým sa zabráni pretekom o dosiahnutie najnižšej úrovne medzi členskými štátmi a zabezpečia sa rovnaké podmienky. Okrem toho by bolo prospešné zaviesť pravidelnú (napr. dvojročnú) povinnosť Komisie podávať správy o uplatňovaní nariadenia v jednotlivých členských štátoch.
- 4.6 EHSV vyjadruje obavy, že za vykonávanie nariadenia budú zodpovedné štátne colné orgány (článok 12). Potenciálne by to mohlo spôsobiť neefektívnosť vykonávania, keďže sa medzi colnými úradmi jednotlivých krajín môžu vyskytnúť prípady diferenciacie, čo by spôsobilo nejednotnosť v rámci EÚ. Preto by sa v jednotlivých krajinách mal klásť dôraz na riadne vykonávanie a jeho inštitucionálne zabezpečenie. Je potrebné poskytnúť štátnym orgánom presadzovania práva jasné usmernenia a zdroje, ktoré im umožnia účinné monitorovanie a presadzovanie navrhovaného nariadenia. Podnikateľom by sa mala poskytovať technická podpora, aby dokázali dodržiavať príslušnú legislatívu. Preto sa domnievame, že EÚ potrebuje koncepčný rámec spoločného posudzovania rizika a jasné usmernenia, ktoré by zabránili duplicitě byrokracie a podľa možnosti zjednodušili postupy.
- 4.7 Pokiaľ ide o vyšetrovacie lehoty, domnievame sa, že čas potrebný na predloženie dôkazov spoločnosťami by mal byť dlhší ako 15 dní v predbežnej fáze procesu a ďalších 15 dní v druhej fáze vyšetrovania. Okrem toho by sa mala predĺžiť 30-dňová lehota, ktorú majú spoločnosti na stiahnutie výrobkov, ktoré porušujú nariadenie. Okrem toho je potrebné, aby bolo jasnejšie, ako bude stiahnutie výrobkov prebiehať v praxi, vrátane ich prípadného zničenia.

- 4.8 Ako sa uvádza v stanovisku EHSV na tému *Udržateľná správa a riadenie spoločností*, INT/973, odbory a zástupcovia zamestnancov si dobre uvedomujú, kde môže dôjsť k prípadnému pochybeniu³². EHSV preto poukazuje na význam zapojenia zástupcov zamestnancov a miestnych odborových zväzov spolu s konfederáciou ITUC do vytvárania postupov náležitej starostlivosti (mapovanie rizík), ich monitorovania (vykonávanie) a oznamovania porušení (mechanizmy varovania). Žiada, aby sa odbory a zástupcovia zamestnancov v EÚ a tretích krajinách výslovne uviedli v článku 26 písm. a).
- 4.9 EHSV pripomína, že pri príprave delegovaných aktov uvedených v článku 27 nariadenia by sa malo konzultovať s organizáciami občianskej spoločnosti.

V Bruseli 25. januára 2023

Christa SCHWENG
predsedníčka Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

³² [Ú. v. EÚ C 443, 22.11. 2022, s. 81.](#)